

Kwartaalbericht Pensioenfonds KLM-Cabinepersoneel

Vierde kwartaal 2013 - 1 oktober 2013 t/m 31 december 2013

Samenvatting: stijgende aandelen

- Nominale dekkingsgraad gestegen van 120,6% naar 123,0%
- Reële dekkingsgraad gestegen van 72,9% naar 76,7%
- Beleggingsrendement is 1,5%
- Het vermogen is gestegen tot € 2,10 miljard euro
- De pensioenverplichtingen zijn gestegen tot € 1,71 miljard euro
- Eind 2013 geen sprake van een reservetekort
- Beleggingsrendement over heel 2013 is 1,4%

Ontwikkelingen financiële markten

Vierde kwartaal 2013

Aandelen hebben het vierde kwartaal de rally die is ingezet in het derde kwartaal verder voortgezet. Dit kwartaal kwam veel van het nieuws, dat beleggers bezighield, uit de Verenigde Staten.

Zo naderde het schuldenplafond op 17 oktober in de Verenigde Staten. Op 17 oktober zou de Verenigde Staten geen staatsobligaties meer kunnen uitgeven en de schattingen waren dat dan tussen 24 en 30 oktober de geldkraan dicht zou gaan wat a.g.v. de shutdown ook gedeeltelijk het geval was. Financiële markten, met name aandelen indices, zoals de S&P 500 Index, stonden op dat moment op recordhoogtes en veel macro-economische cijfers stonden positief. Veel marktpartijen verwachtten hierdoor een correctie, die zich niet voordeed. De deadline van 17 oktober is uiteindelijk verschoven naar 15 januari. Ook deze deadline werd vermeden doordat de Republikeinen en Democraten een begrotingsakkoord voor 2014 overeengekomen zijn eind december.

Hiernaast heeft het stelsel van Amerikaanse centrale banken, de Fed, aangegeven op 1 januari 2014 te beginnen met taperen. Dit betekent concreet dat het opkoopprogramma van obligaties met \$10 miljard per maand wordt verlaagd. De kleiner dan verwachte omvang van de verlaging kwam als een opluchting voor de markt waarop vervolgens aandelen een decemberrally neerzetten. Macro-economische cijfers wereldwijd, maar met name in de V.S. bevestigen de mening van de Fed dat de economie steeds meer op eigen kracht verder kan. Naast het taperen heeft de Fed, middels aankomende voorzitter Janet Yellen, officieel aangegeven het lage rente beleid te handhaven. Op 5 november heeft de Europese Centrale Bank (ECB) de herfinancieringsrente, voor de tweede keer in het jaar, verlaagd naar het historisch lage niveau van 0,25%. Ook heeft de President van de ECB aangegeven bereid te zijn (net als de Fed) om deze rente voor een aanzienlijke periode laag te houden.

Cijfers betreffende de wereldeconomie zijn ondertussen bemoedigend. Dit gaat gepaard met een stijging van het consumentenvertrouwen. Zo staat het consumentensentiment, gemeten door de

University of Michigan, op het hoogste niveau in vijf jaar. Echter, veel opluchting zit reeds in aandelenkoersen verwerkt, waardoor waarderingen, met name in de V.S., aan de rijke kant komen.

2013

Het beleggingsjaar voor aandelen komt in 2013 in de top drie beste jaren van het afgelopen decennium. Sinds het herstel vanaf 2009 heeft de MSCI Wereld aandelenindex in 2013 de grootste jaarlijkse stijging doorgemaakt. Er kan derhalve gesteld worden dat 2013 een goed aandelenjaar is geweest. Dit geldt niet voor alle beleggingscategorieën, zo hebben staatsobligaties gemeten in euro's, het slechtste jaar sinds 1986 beleefd met meer dan 8% verlies. Dit grote verschil is hoofdzakelijk te wijten aan het beleid van centrale banken wereldwijd in 2013. De speculatie en de aangekondigde verkrapping van het monetaire beleid heeft geleid tot een lichte stijging van de marktrente met als gevolg druk op de prijzen van de obligaties.

Financiële positie Pensioenfonds KLM-Cabinepersoneel

De nominale dekkingsgraad, de verhouding tussen het vermogen en de nominale verplichtingen van het fonds, bedraagt 123,0% per eind december 2013. Dit is een stijging van 2,4%-punten ten opzichte van het vorige kwartaal. De dekkingsgraad verbeterde vanwege een positief beleggingsrendement, aandelen stegen in waarde gedurende het vierde kwartaal. De waarde van het vermogen is gestegen tot 2,10 miljard euro.

	2013	2013	2013
	Einde vierde kwartaal	Einde derde kwartaal	Einde tweede kwartaal
Nominale dekkingsgraad	123,0%	120,6%	112,7%
Vermogen	€ 2,10 miljard	€ 2,05 miljard	€ 2,00 miljard
Verplichtingen	€ 1,71 miljard	€ 1,70 miljard	€ 1,77 miljard
Rente	2,88%	2,83%	2,57%

In 2012 heeft De Nederlandsche Bank de UFR (Ultimate Forward Rate) geïntroduceerd, vanaf dat moment is het verplicht deze methode voor de berekening van de verplichtingen te hanteren

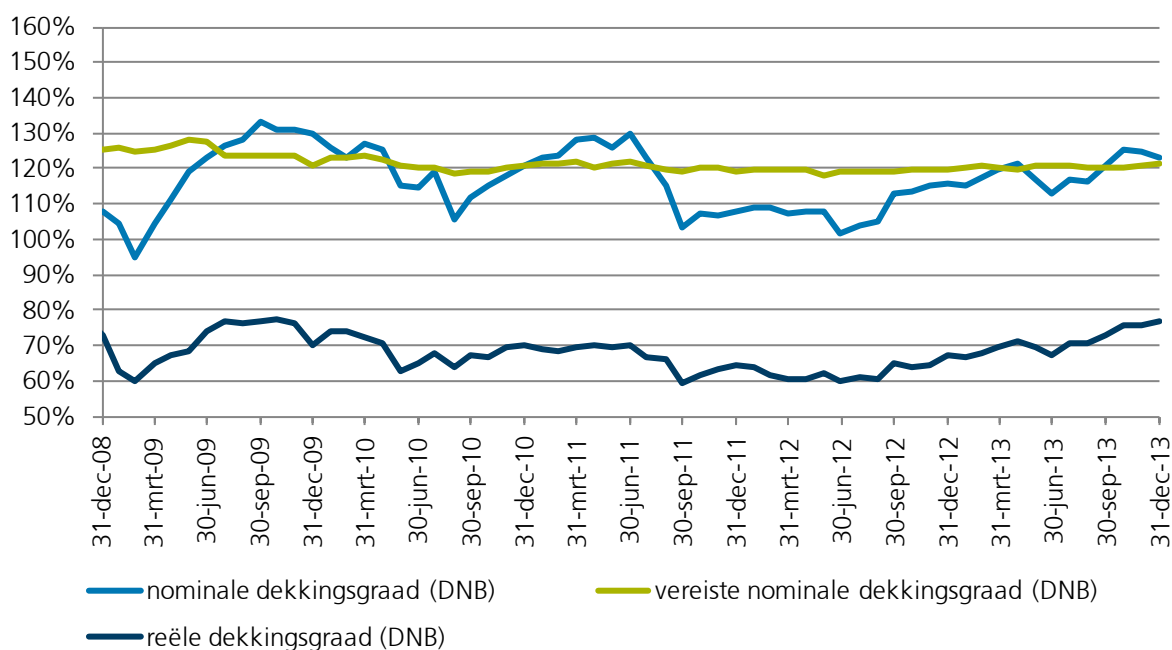
Dekkingsgraad

De onderstaande grafiek geeft aan: Verloop van de dekkingsgraad, de reële dekkingsgraad en de vereiste dekkingsgraad volgens het Financieel Toetsings Kader (FTK)

Volgens wettelijke richtlijnen moeten pensioenfondsen bepaalde extra reserves aanhouden die als buffer kunnen dienen in slechte tijden. De wettelijk vereiste buffer voor ons fonds bedraagt 21,5%. De wettelijk vereiste dekkingsgraad komt hierdoor op 121,5%. Sinds eind september ligt de dekkingsgraad boven deze grens en is er niet langer sprake van een reservetekort. Dezelfde wettelijke richtlijnen geven ook aan welk vermogen een pensioenfonds minimaal moet hebben. Dit minimaal vereist vermogen is 104,3%. Ook de reële dekkingsgraad is in deze grafiek opgenomen. In de reële dekkingsgraad is de verwachte inflatie meegenomen. Deze dekkingsgraad is van belang voor het bepalen van de mate van indexatie.

De nominale dekkingsgraad op basis van de door DNB gehanteerde rente was 123,0%. De reële dekkingsgraad bedroeg 76,7%.

Verloop dekkingsgraden

Balans

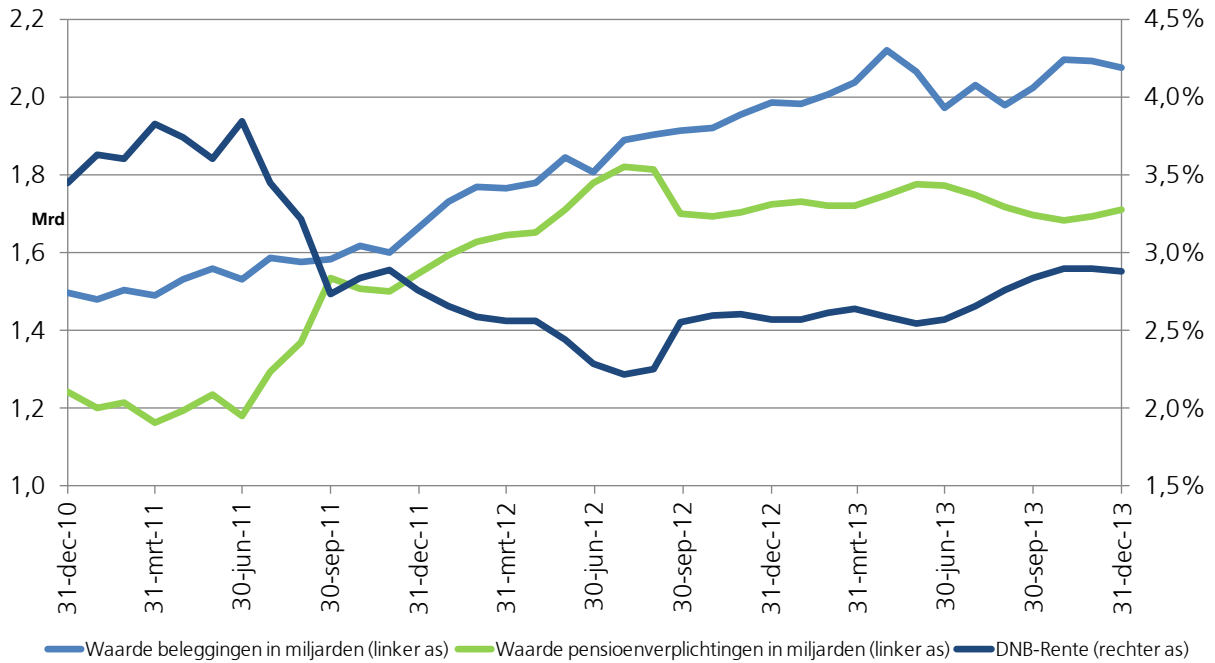
In de balans is aangegeven wat de waarde is van de bezittingen en de verplichtingen van ons fonds. Aan de activa-zijde staan de bezittingen. Aan de passiva-zijde staan de verplichtingen weergegeven.

Verkorte balans

Activa		Passiva	
Aandelen	960,5	MW VPV nominaal	1.710,5
Obligaties	859,4	Reserves	392,6
Onroerend goed	150,1		
Valutaderivaten/Liquide middelen	49,8		
Renteswap	58,5		
Saldo overige activa/passiva	24,8		
totaal	2.103,1	totaal	2.103,1

Waarde beleggingen en waarde pensioenverplichtingen

In de onderstaande grafiek is het verloop van de waarde van de beleggingen (in euro's), de waarde van de pensioenverplichtingen (in euro's) en de door DNB gehanteerde rentetermijnstructuur weergegeven.

Beleggingsresultaten

	gewicht %	Q4 13	YTD
Obligaties	40,9%	-0,7%	-7,9%
Aandelen	44,6%	5,4%	18,0%
Aandelen duurzaam	0,6%	0,6%	6,9%
Onroerend goed	7,1%	1,2%	6,1%
Rente afdekking	2,8%	-0,2%	-1,8%
Aandelen afdekking	0,5%	-0,3%	-1,1%
Valuta afdekking	2,1%	0,0%	-0,2%
Liquide middelen	0,2%		
Saldo overige activa/passiva	1,2%		
Totaal	100,0%	1,5%	1,4%

Als gevolg van vertrouwen onder beleggers, mede door de voortzetting van het monetaire verruimingsbeleid, stegen aandelen en onroerend goed in waarde. Obligaties daalden de afgelopen twaalf maanden in waarde door de gestegen rente. Het fonds maakt gebruik van derivaten om risico's af te dekken. Door gestegen aandelenprijzen daalde de aandelen afdekking. De targetafdekking van het renterisico is 50%. Dit heeft in het afgelopen kwartaal eveneens een negatief effect gehad op het rendement.

De totale beleggingsportefeuille behaalde een rendement van 1,5%.

Bijlage

Beleggingsbeleid

Het beleggingsbeleid van het fonds is gericht op het veiligstellen van de pensioenafspraken binnen aanvaardbare risicogrenzen. Het bestuur heeft de beleggingen gespreid over verschillende beleggingscategorieën (aandelen, obligaties en onroerend goed). Binnen de verschillende beleggingscategorieën wordt gespreid naar regio's en subcategorieën. Het bestuur houdt met dit beleid rekening met het valutarisico, renterisico en het neerwaartse risico van aandelen en onroerend goed.

Begrippenlijst

Nominale dekkingsgraad: de verhouding tussen het vermogen en de verplichtingen (de toekomstige pensioenuitkeringen) van het pensioenfonds.

Vereiste dekkingsgraad: deze dekkingsgraad is afgeleid van het vereist vermogen van het pensioenfonds, voorgeschreven door de Pensioenwet (Financieel Toetsingskader). Komt de dekkingsgraad van het fonds onder de vereiste grens, dan is er sprake van een reservetekort.

Minimaal vereiste dekkingsgraad: 104,3 %. Is de dekkingsgraad van het fonds lager dan de minimaal vereiste dekkingsgraad, dan is er sprake van een dekkingstekort.

Reële dekkingsgraad: de verhouding tussen het vermogen en de (toekomstige) verplichtingen van het pensioenfonds, rekening houdend met inflatie.

Vragen of opmerkingen over dit kwartaalbericht? Mail naar communicatie@blueskygroup.nl